

semn

O peșteră la TV5

Peștera lui Platon o trăim zilnic și de multe ori nici nu ne mai dăm seama de asta. În peștera lui Platon, de fapt, trăim. Deși nelegați cu lanțuri aparente, lanțuri grele ne țin să vedem numai umbrele celor ce trec, celor ce se pe-trec.

Duminică, 7 februarie, la TV5, pe la prinz, o emisiune cu Jean Marais la 75 de ani a putut prilejui, cui e în stare de ea, reflecția de mai sus. Lucrurile se petreceau în holul somptuos, îmbrăcat în vișiniu, al unui teatru parizian al cărui nume îmi scapă. S-a vorbit mai mult despre Jean Cocteau, cel care l-a lansat pe Jean Marais și pe care acesta din urmă n-a încetat să-l admire și să-l propovăduiască. S-a vorbit despre fericire și despre moarte, moarte în care — spunea Jean Marais — va debuta în următorii zece ani. Dar pentru cel care privea holul acela somptuos, vișiniu, oricât de puțin ar fi visat să mai calce o dată-n Paris, umbrele trecătorilor prin fața ușilor de sticlă mată vor fi încercat să recompună sau să evoce o lume. Erau parcă-ntr-un film despre rezistență trecătorii aceia-n paltoane, pe cine știe ce „Quai des brumes”. Ei veneau dintr-o parte a unei lumi intangibile mie, privitorului, și se-ndreptau înspre o altă parte a aceleiași lumi intangibile. Ușile-ferestre închise făceau o ruptură-n acea lume, ruptură prin care-mi strecuram eu ochiul și mintea. Deși cu fața spre ieșire, nu vedeam decât tot umbre. Lasă că orice imagine mediată (sau mediatizată) este chiar jocul de umbre de pe peretele peșterii lui Platon.

Tocmai găsisem într-un articol din revista „Esprit”, intitulat „La

notion de crime contre l'humanité” un citat din Claude Lombois care vorbea despre nefericirea ce rupe viața victimei în două, transformând-o într-un „înainte de” și un „după ce” și despre faptul că victimele neputând uita, uitarea nu este permisă nici în ceea ce-i privește pe criminali. De cind mă știu, istoria noastră cea mai recentă a fost fracturată mereu, ba între „înainte de 23 august” și „după 23 august”, ba între „înainte de 22 decembrie 1989” și „după 22 decembrie 1989”. Cît despre neuitarea pe care o datorăm criminalilor, încercați să spuneți asta în România „de după 22 decembrie 1989”, mai precis „de după alegerile legislative din septembrie 1992” și veți fi învinuiți de revansism și de cine știe ce alte păcate majore. Și totuși articolul din „Esprit” nu se referea la România, ci, dimpotrivă, încerca să enunțe o regulă generală de comportare cu criminalii împotriva umanității, adică aceia care rup în două sau în trei sau în zece viețile oamenilor, trându-i ca pe mase de animale de manevră, mutându-i de ici-colo ca pe mobile.

Dar revenind la acea ușă-ferestră mată, ea rupea lumea de dincolo, invizibilă nouă, tot așa, în două, într-un „înainte” și un „după”. Iar impresia că înțelegeam, vedeam ceva prin acea fantă încetșoasă se ștergea repede, lăsându-ne doar cu amintirea tuturor neîmplinirilor vieții noastre. Și trimițându-ne cu gândul la toate falsele transparențe care ni se predică zilnic și care sînt de aceeași natură cu umbrele zărite de înlanțuții din peștera lui Platon. Într-un fel, în felul acesta, noi sîntem încă oamenii peșterilor sau ai cavernelor cum se spune mai des, Altamira sau Peștera Vînturilor, tot peșteră se cheamă că e. Tot preistorie a unei istorii care nu mai vrea să înceapă odată.

Nicolae Prelipceanu

Vorbe de pe corabia lui Sebastian

● ȘERBAN MADGEARU : „La 5 februarie, cu exact patru decenii în urmă, Iuliu Maniu părăsea lumea aceasta, după ce petrecuse ultimii ani de viață în temnițele României sovietice. Astăzi nu se mai întrebă nimeni dacă a fost sau nu vinovat. Vina sa este recunoscută de toți: aceea de a fi fost un mare Român, un mare om politic și un mare om de stat, un om de o rectitudine morală și fermitate a convingerilor de netolerat pentru regimul comunist”. (Cotidianul) ● ION CRISTOIU : „Dl. Paul Everac debutează printr-un abuz”: „La nici o săptămînă de la numire, domnia sa își programează pe postul național, la un moment de maximă audiență (...) o tabletă de scriitor. Dl. Paul Everac e unul dintre scriitorii stăpîniți de o mare mincărime a condeiului. Și nu numai de aceasta, dar și de o mare nevroză de a fi publicat”: „Iată-l, însă, pe distinsul scriitor publicindu-și acum impresiile pe postul național de televiziune. Cine a apreciat că tabletele domniei sale sînt atât de valoroase încît trebuie neapărat să fie difuzate la televiziune? Dl. Paul Everac însuși”. (Evenimentul zilei) ● ROXANA IORDACHE : „Dl. Paul Everac despre mizerie și mindrie”: „Editorialul a fost, de fapt, un eseu indignat, care a reluat tezele național-șovine din revistele extreme, hiperbolizînd o sumă de defecte, fără să puncteze CAUZA răului”. (România liberă) ● ASPIDA : „Noul director al Televiziunii noastre, domnul Paul Everac, în cuvîntarea domniei sale de simbătă seara, a făcut bilanțul alimentației post-decembriste. Așadar, nu există zahăr, ulei, lapte, țigări și nici curve, deoarece, acestea, lipsite de demnitate, se duc la turci. Așa că domnul director ne atenționează

în final că «e timpul, fraților, să ne trezim»! Bun! Și dacă ne trezim pe bune și mergem iar la Cotroceni și la Televiziune să scăpăm de relele de mai sus!? Rămînem fără editorialist!». (Expres magazin) ● FGM : „Poate că n-ar fi rău ca cel de-al treilea baci al micilor noastre cerane să ne explice cum se împacă demnitatea domniei sale cu o funcție pe care a obținut-o cu anasina, înainte ca pravi-lele să fi lămurit cine are dreptul să-l înscăuneze și cit de întinse sau, dimpotrivă, cit de limitate îi sînt puterile. O va face probabil cu prilejul proximalului Te-verac. Pînă atunci, stima noastră și mindra: Careva și Tăcălia!». (Cotidianul) ● MOȘ ION CREANGĂ : „Dănilă Everac”: „Demonstrînd de-a lungul și de-a latul timpului respectiv că are solide vederi comuniste și naționaliste, celebrul reclamant al multor teatre și-a găsit un loc pe cîste într-un promovare a stupidității proprii, pe micul ecran și pe banii noștri. Reintregindu-se cu familia proprie în cadrul scenei personale TV la capătul unui traseu de dramaturg desăvîrșit mediocru fostul juriscînsul, care a mai supt, se pare, la țitele puterii avanteceaste ne apare acum ca o lovitură de moarte dată fragilei noastre democrații libere”: „Ce ne înspăimîntă însă nu e Everac, ci venciola lui”. (Academia Căpăveneu) ● TUDOR OCTAVIAN : „Everac, pui de dac”: „Cu dorul său matur de decret și cuvîntări, fabulistul de drame cuvîntă și decretează. Pînă cînd, de frică sau de emoție, va plesni televizorul”. (România liberă) ● ION COJA : „La prima sa apariție în programul TV domnul Paul Everac ne-a făcut o timidă declarație de dragoste”. (Totuși iubirea) ● ALEX. ȘTEFĂNESCU : „O măsură recentă, stupefiantă, luată de conducătorii țării pentru și mai buna obținere a micului ecran, o constituie numirea lui Paul Everac ca director general al Televiziunii. În orice țară civilizată instalarea într-un asemenea post se face în urma unui concurs desfășurat sub supra-

dictatura personală

Deasupra tuturora stăruie hohotul ceaușist, sardonice

Imagini halucinante, film pornografic? Ștop cadru: casetă mare, cu linii duble tip publicitar, cu litere de tipar, albine, ce o fi? Coapse, sini... Relecturez, e excitantă: „După evenimentele de ieri (26 ianuarie 1993, cînd N. Ceaușescu ar fi implinit 75 de ani!) din Parlament, transmise la Radio România, telefoanele au sunat de zece de ori la gazeta Vremea. De fiecare dată același mesaj: „nu cedați, domnule senator Adrian Păunescu! Pentru noi, cei mulți, nu faceți pe placul ticăloșilor! Rămîneți în delegația parlamentară a României pentru Consiliul Europei!” Parol... Casetă pornografică încheindu-se cu — „Senatorul Adrian Păunescu mulțumește și promite să-și facă datoria”. Kanet filma...

Domnilor, eu mă dau bătut, prostituția politică românească de azi, pusă în slujba poporului, mă depășește, face abuz, sunt prea multe perversiuni sexuale la mijloc, mă iertați, voi fi fiind eu de modă veche, dar e ceva de speriat...

Uitați: ce potriveală cu săptămîna zilei de naștere a Odiosului (a cărui stafie

bintuie toată România, reaşezînd funcții pe nomenclaturii săi securiști comunisti, supraviețuitori Revoluției, formați, cică!) Pe de o parte slugile de colaboraționiști calificați ai totalitarismului, iliescisti convinsi azi, de teapa un Adrian Păunescu, C.V. Tudor sau Paul Everac (vedetă a umorului negru-roșcoidată uns acum cu scuipatul președintelui I. Iliescu amestecat cu scuipatul primului ministru N. Văcăroiu în fruntă Televiziunii naționale) au ajuns să: bine răsplățiți, măriți în grade, de divolul comunist în cinstea zilei de 26 ianuarie 1993! Și pe de altă parte, extraordinară anticeaușistă, anticomunistă și antiiliescistă, pedepsită de ziua I. N. Ceaușescu, fiind pur și simplu umoristă să dea socoteală pentru intransigența sa politică benefică (salvatoare, în continuare, pentru conștiința românească) față Procuraturii Generale! Incredibil!

Blestemul rinocerizării restructurate cotropoște mințile încet-încet și deasupra tuturora stăruie hohotul sardonice al lui Nicolae Ceaușescu, care ne conduce pe lumea cealaltă: putem să ne ducem deja la culcare pentru următorii trei patru ani cît a fost ales Ion Iliescu. Totul e în regulă: sunt revoltat degeaba restaurația comunismului cu față amară gorbaciovist-iliescist, ești în plină floare. Unde am rămas? Rămăs fără iluzii: libertății... Că îmi e mai cu folos, suflă teste, să mă întorc la „proza” mea încpută în Luceafărul acum cinci săptămîni să uit de neputința politică, imorală! (C) „numai scriind literatură îmi reîncobaterile”...

Vă amintiți? Venit pentru prima oară în Azuga la căderea întunericului coborînd direct din virful muntelui Clăbuce: Taurului, pe un ger de crăpau pietre în Ajunul Crăciunului anul trecut a făcut prostia să intru într-o circuiră infectă, invitat insistent de un local beat și, furat de efuziunea unei premoniții confirmate, să pun pariu pe o mielei că nu există nici un tren fantomă tren orășencesc, particular, cum mi s'apuse aici! Deși deslușisem cu proprii ochi liniile de cale ferată, solide, ce erau plantate pe mijlocul șoselei centrale Azuga, la nivelul asfaltului, asemenea liniilor de tramvai din București, cu stîlpe de așteptare supraaglomerată.

Tocmai mă trezisem dintr-un fel leșin cu ochii mari deschiși, repus pe picioare, băusem un păhărel mic-mic vodcă românească buturoasă fără vreau, îndemnat de cei din jur, săvin în fire și sorbisem imediat din cea mea de cafea, plină de zahăr, câteva cătuși, în vreme ce mă țineam cu o mîndre de ceafă, pipăindu-mi cucuiul în for de „L”, dureros, care pulsa...

— Ce zici, meștere, ai bani de pariu Pregătește-i, că vine trenul nostru: trenul orașului Azuga, gata: trebuie ieșim... Nu-l auzi sirena? Ne cheamă e trenul lui Ceaușescu...

Liviu Ioan Stoiciu

(va urma)

«LETTRE INTERNATIONALES» NR 1

„Acum fiara ordinară de securist s'va odihni și ea mai lîngă usă, iar t'acolo, în pat (...) „Nu ești timpit, m'asigură el, ci naiv și precipitat. Nu uita că noi nu ne-am știut niciodată preții valorile și eroii. Abia după... ehe... Pe cei săraci cu duhul îi așteaptă împărția cerurilor, iar pe cei naivi — decepțiile și înfrîngerile.”

Am decupat acest fragment dintr-un remarcabil text al lui Augustin Buzura, publicat în „Lettre internationale no. 4”, care anunță se pare, un roman de excepție. Scepticii vor intri în alertă. Timorată o vreme, literatura revine în prim-plan, cum des coperim și în această publicație Fundației Culturale Române. Tot aș găsim și alte articole de un real interes, de la jurnalul Marthei Bibescu (ce are în vedere o perioadă dramatică, atît pentru autoare cît și pentru țară) pînă la spovedaniile de politician ale celebrului scriitor perua Mario Vargas Llosa, de la proza lui Carlos Fuentes la documentele de mare valoare sub titulatura „Rusia eliberată — Rusia răvășită”. Iată doi pasaj: „Cel de-al treilea eșec (Rusia n.n.) a fost în 1917 atunci cînd democrația rusă s-a lăsat pusă în cămasă de forță de către un grup de extremiști condus de către un emigrat destul de obscur, Lenin”. După asemenea afirmație, care mai ieri a fi isterizat comuștii, te grăbești să parcurgi și alte texte din această revistă, extrem de interesante, care s'constituie într-o antologie indispensabilă pentru cel care dorește să cunoască mersul evenimentelor politice și culturale, în Est dar și în alte colțuri ale lumii.

M.T.

Modelul și contestația

Unele din principiile fizicii par să aibă o origine și un sens finaliste: așa este, de exemplu, principiul minimei acțiuni sau principiul entropiei maxime. Straniu este și principiul lui Le Chatellier — dacă un sistem se află în stare de echilibru și asupra lui acționează o forță externă perturbatoare, în sistem vor apare procese de natură să conducă la restabilirea stării de echilibru. Este aproape ca și când sistemul și-ar căuta în chip inteligent o condiție care să îi fie proprie. În realitate, starea de echilibru este rezultatul anulării reciproce a unor forțe interne: când sistemul este scos din echilibru, una sau alta din forțe devine prevalentă și acțiunea ei compensează, într-o măsură, acțiunea exercitată din exterior. Același lucru se întâmplă și în lumea umană. Diferite forțe — tendințe psihice, în acest caz — vor tinde să imprime comportamentului uman o evoluție oarecare. Principiul enunțat de Freud — anume că ființa umană aspiră la un minimum de efort și că deci va fi, ori-când nu este impulsivitate și educată adecvat, gata să involueze către un confort de tip infantil, sau chiar către un inactivism tematic — este perfect adevărat. Reacțiile de tip protectiv ale ființei umane în fața incercărilor extreme, eventual sociale — cu siguranță însă intelectuale sau spirituale — sînt de două feluri: cooperative sau disociative. În cadrul primelor, omul urmează un model, prin ultimele el contestă. Acolo unde contestația este admisă, raportarea la model este eliminată — uneori însă contestația reușește, și apelează chiar, și aceasta, la un model. Modelul permite unificarea comportamentelor umane. Dacă tipul cultural operant cere o examinare și un control al grupului asupra individului, atunci confortul este asigurat de includerea acestuia în parametrii unui model. Dacă însă cultura impune controlul grupului din perspectivă individuală, atunci minimumul consum energetic îl oferă comportamentului contestatar. Să luăm în considerație situația în care individul este perceput, examinat și judecat de cît mai mulți membri ai societății. El va avea cea mai avantajoasă situație atunci cînd va ajunge să semene cu cît mai mulți — cu cît mai mulți dintre examinatorii

săi. Cum condiția se repetă odată cu fiecare membru al societății, procesul conduce la uniformizarea acestuia, ceea ce se realizează optimal prin înscrierea individualităților în forma exemplară oferită de anumite modele — la limită, de un model unic. Cine constituie modelul? Evident individualitatea sau grupul cel mai vizibil. În cazul în care individul judecă global societatea, și se raportează apoi la ea tot global, tendința contestatară va fi cea care va opera, constituind stări și condiții bipolare. Voi arăta ulterior de ce. Oricum, doresc să notez că această abordare a socialului, o dezvolt chiar acum, pe măsură ce scriu; este evident că s-ar putea ajunge ușor, de la aceste considerente, la o algebră efectivă în descrierea realității socio-politice. Au existat clase sau categorii sociale model: a fost cazul aristocrației vest-europene, al intelectualității centro- sau est-europene. În chip natural acestea ajung să fie supuse contestației. Ceea ce se contestă este, în primul rînd, — în chip firesc — dreptul omului de a-și judeca semenul. La acest drept societățile țin cît pot de mult și pentru cît mai multă vreme. La un moment dat se renunță — cînd anume? Atunci cînd o asinență judecare implică o dezbina-re socială prea mare — după războaie civile, revoluții prea singeroase etc. Noi trăim astăzi chiar acest fapt: dispariția claselor și categoriilor model. Occidentul european a renunțat la acestea începînd după revoluțiile începute la sfîrșitul secolului XVIII, desfășurate în secolul XIX și continuate cu războaiele din secolul XX. America a renunțat la categoriile sociale model mai ales după macarthysm, după războiul din Vietnam și după Watergate. Noi trăim drama dorinței de a reactiva modelele românești tradiționale atunci cînd un asemenea proces — consecutiv revoluției — nu poate conduce decît la dezbinare. Avem să ne obișnuim cu gîndul că va trebui să trăim în carență de model. Modelele aparent oferite de mediile de informare sînt false modele, întrucît nu au un statut existențial complet. Un star de televiziune, oricît de mult și-ar dezvălui viața, nu este de-

cît un om mono- sau panci-dimensional. Apoi, mediile apelează la actul de opțiune, de preferință, cel puțin parțial conștient. Modelul, ca fenomen, reflectă o atracție inconștientă a personalității lor umane. În situația cealaltă — cînd individul judecă societatea, fără a fi în sens direct și continuu judecat de ea — se creează bipolarități. Alegerile cu adevărat democratice merg aproape mereu la o distribuție jumătate/jumătate a preferințelor. Este greu ca preferințe, judecări sau comportamente, conștientizate integral sau în parte, să nu conducă la o separarea grupurilor umane aproape exact în două părți egale. Faptul, larg și bine cunoscut, este de o stranietate copleșitoare pe care o neglijăm exclusiv din obișnuință. Cum se constituie această bipolaritate? Este evident că, în mod conștient, omul contestă tot ceea ce este opinie, tendință, comportare majoritară. Echilibrul se atinge, desigur, doar cînd tendințele contrare se compensează reciproc aproape perfect. Aceasta nu este o deducție, este pur și simplu matematică. Cînd cele două tendințe — care vor fi fiind de-

— se așază în echilibrul lor, ființa umană își află pacea în conformitate cu principiul freudian al minimei energii. Funcționarea după un model generează consumul uman minim într-o lume în mișcare, supusă unei mari presiuni adaptative. Cînd aceasta este depășită, se ajunge la o contestare atît de puternică încît societatea este sfîșiată. În sfîrșit, se instalează opoziția ca formă și unică soluție a liniștii. Ne vom dobîndi autentică liniște atunci cînd ne vom convinge că ea nu mai poate rezida decît în bipolaritate. Apoi să nu uităm că nu doar modelul, ci și contestația poate fi contestată, după cum, la fel de bine, poate deveni un model.

Caius Dragomir

momos

minimax

Confuzii

În urma ultimei iradieri informaționale căreia ne-am supus de bună voie, „Salut prieteni!” se numește, parcă, emisiunea tv cu pricina, s-a decantat, așa ca zădul, un fel de impresie sclipitoare. Transcrisă, pe cit se poate, în formă interogativă „sună” astfel: „Ce-ori tot avea dom'le cu noi de vor să ne răsuccască mereu mințile?”. Un film despre „fuga” Ceaușeștilor. C-o fi și-o păi... Ba me! Bînînțeleș, nu s-a pomenit nimic despre moartea suspectă a președintelui complexului de judecată, dacă mă rog, judecată a fost aia. Asta, printre altele. Oricum, pentru imagine, pentru obsedanta imagine printre bine. România este singurul dintre fostele state din lagăr unde a fost impuscat ultimul dictator (asa credeam că e ultimul) comunist în urma unei caricaturi de proces. Din cauza teroristilor, chipurile. Revenind la film, în treacănt fie spus, erau amuzanți „tablagii” care mimau cum l-au dus ei de colo, colo, cum s-a așezat el, uite-aiçi în fotoliul ăsta și ea alături, cum se uita mercu la ceas, vestitul ceas, iar cînd apărea cîte unul nou îl lua la zor da' tu cine mai ești... Basmе, basme, basme. La sfîrșit însă a vorbit și realizatorul filmului, Ștefan Gladin, dacă bine i-am reținut numele. A vorbit și... hop iepurășul! Al naibii să fie el de iepurăș că șare-n față cînd te aștepți mai puțin. Pen'că ce-a zis, printre altele, realizatorul filmului, Ștefan Gladin, se numea parcă. A zis, da' noroc că marți noaptea masele populare se culcă de vreme și nu stau să-și piardă vremea la tv 1 România. Deci a zis că încă de cînd dictatorul a dat ordin să se tragă în popor la Timișoara, încă de-atunci a fost vid de putere, ordinul fiind ilegal. Cum o să tragă armata în propriu-i popor? Buuuu. Dar atunci, în septembrie parcă, în septembrie 1991 cînd a picat „cabinetul Roman”, cum a tras? Armata. De, neuitat un colonel

sau lent colonel de parașutiști (or fi și femeii repartizate la arma asta?) cînd povestea cît de hotărît era el să tragă. Din ordinul cui? Asta e, din ordinul cui? Întrebarea e stupidă așa că pas-sions. Nu se impune deci în continuare să acceptăm istoria oficială. Căci despre asta e vorba în filmulețele astea. Întîi am învățat o istorie, cu M.R.S.O., cu insurrecția armată de la 23 August 1944 etc. Acum ni se bagă pe gît altă istorie. Revoluția din Decembrie 1989, teroristi ș.a.m.d. Oricum, tot e mai bine. Tot strîmb, tot mincună, da' e mai bine ca-nainte. Deocamdată. Ajungînd astfel în prezentul imediat cînd e o liniste, o stabilitate, mamă!, de-ți crește inima. Și din cînd în cînd îți vine să urli. Mai o grevă, mai un miting, da' merge. Majoritatea poporului român, relativă e adevărat totuși majoritate — rezultă dintr-un recent sondaj al IRSOP —, ceva cam 40% sînt cei care nu se roagă decît pentru sănătate. La fel ca la coadă la piinc. Veche? Mmm (înseamnă că e tun), bine c-o avem și p-asta. Or fi ele prețurile aiuritoare, inclusiv la medicamente da' sănătoși să fim. Sîntem calmi, deci mai încă-pe încă. Deși, din același sondaj rezultă că peste 50% nu speră că în România se va trăi mai bine. În schimb, ca să nu mai cîrîie opoziția și presa dintr-o parte, guvernul Văcăroiu e gata. S-a anunțat finisarea programului de guvernare. „Proiect de strategie globală de reformă și restructurare economică”. Lux. Adică lucrătura fiind de toată frumusețea. Peste vreo 3000 de pagini dacă nu mai mult din care doar concluziile însumează binisor vreo două, trei sute. Nicî măcar celor de la „Cașavencu” nu le-ar fi trecut prin min-te. C-o fi nebun vreunul dintre parlamentari să citească aița. Iar la urma urmelor și la drept vorbind, ce nevoie-ar avea? Oricum FDSN + PSM + PRM

+ PUNR și ceva din PDAR votează tot. Ce trebuie și cum trebuie, adică. D-ai-a și stau cel mai mult români liniștiți rugîndu-se doar pentru sănătate. Chiar dacă mai sînt și ceva motive de neliniște. Un prieten, că doar fiecare avem cite-un prieten, prietenul meu zice și semnez, mi-a spus că un vecin de-al lui din bloc stă cu valjoara pregătută. Da' pen'ce, l-am întrebat eu. S-o aibă pregătută, cînd o să fie. Să fie, ce? Cum ce o să fie, a zis el privîndu-mă cu milă. Da, ce să fie? Și se subînțelege că eu am zis asta. După care a zis el, c-asa e la dialog. Război. Aia o să fie, război! Măi să fie! Ba să nu fie, zice el. Și a continuat. Tocmai d-ai-a tre' să ne pregătim. Adică să ne facem valjoara? Cînd va fi nevoie o să ne facem și valjoara. Da' vecinul, zici că el și-a făcut valjoara. Păi vecinul e ofițer. Aha! După care am vorbit despre femei. Că se poartă. Pînă și-n Parlament se poartă. Mai rău e, întorcîndu-ne la necazuri, mai rău e că, scrie la „Europa”, firmă serioasă, președintele nostru a rămas singur. Singur printre dusmani. Și-atunci ce să te mai miri că Alci-biade, alias C. V. Tudor îi zice „nea Ion”. Bașca ce urmează, „întîi a mișcat un ochi, pe urmă un degetel și brusca s-a înviorat plesnîndu-i peste bot pe obraznicii de udemeristi”, (subl. ns., „România Mare” nr. 135) Bravos națiune, halal să-ți fie! Iar dacă președintele e singur de ajuns să i se adreseze fitecine ca la circumul, noi sărmanii cu cine sîntem? Ce ne facem noi fără președinte? N-avem ce face și rămînem cu preșierul că tot are program de reformă iar dacă o mai fi adevărat ce se zice cu sîniuța, făcîți sîntem că tre' să fie om tare tare de treabă. Atîta doar că și cu guvernul ăsta sînt necazuri. Că încotro ne duce? La Est, sau la Vest? De-o fi una, de-o fi alta, știm lecția și pe deasupra, cît de cît, o direcție tot se-arată. A guvernului, voim a zice. Împrumutăm din Vest și ne ducem la Est. Cit o ține. Cînd n-o mai ține, vin fantomele din echipa lu' Roman și poate tot mai pică ceva. Așadar, tragem linia și facem socoteala. Una peste alta, prea rău nu e. În definitiv, pe lumea asta mai e și Blafra iar omul cumpătat nu se uită doar în sus că cine știe ce poa' să-i pice-n ochi și face conjunctivă. Încă puțin și primăvara, ies urzicile, ștevia și-atunci să vezi viață! C-asa ne place.

10 februarie 1993,

Șerban Lancscu

«Revoluția» mea (III)

Am ajuns în fața unui pupitru unde o blondă oarecare m-a rugat să-i dau biletul de avion pentru o verificare de rutină. După ce i l-am dat, s-a prefăcut că-l cercetază, dar era evident că nu de bilet era interesată ci mai mult de mutra mea și de ecranul computerului pe care îl avea în față. Apoi mi-a cerut pasaportul, ceea ce, evident, depășea o verificare de rutină. Cînd a pomenit de pasaport mi-am dat seama ce voia. Încă de prin 1985 regretatul meu prieten Mircea Scarlat îmi spusese (știa asta de la soția lui care lucra la ambasada Libanului) că este căutat în toată lumea un terorist pe nume Agop Agopian. Scarlat a ris atunci și a spus: „vezi că dacă o să pleci în străinătate vei avea necazuri!” Am ris și eu și acum îi zimebam unei blonde în un'formă albastră și-i întindeam pasaportul. Blonda a rîstfot pasaportul, a introdus cîteva date din el în computer, a mai apărut un tip lină ea, care s-a uitat și el pe ecran și, în cele din urmă, s-au lămurit probabil că nu sînt eu acela căutat, mi-au înapoiat actele și s-au scuzat. Româno-italianul venise lîngă mine curios să afle ce mi se întîmplă. M-a întrebat ce-am pățit și i-am spus că habar n-am. Așa că a întrebat-o și pe tipă. N-am inteles prea bine ce i-a răspuns blonda, dar probabil că nu adevărat.

La întoarcere, pe 16 sora 17 ianuarie '90, aveam să pătesc același lucru. Numai că de astă dată eram deja în avion și ne pregăteam de decolare. Cu vreo zece minute înainte de a decola s-a aruncat că au apărut niste probleme și că vom întîrzia un timp nedeterminat. După o vreme a apărut o stewardesă (eram într-un avion TAROM de astă dată) și mi-a cerut pasaportul și biletul. I le-am dat și de-abia peste vreo oră a apărut cu ele. Candid, am întrebat-o ce s-a întîmplat. A zîmbit și mi-a spus că au verificat dacă biletul este în regulă și dacă locul pe care stăteam este cel din diagramă. Avionul era o treime gol, dar neavînd nici un rost s-o lungesc, m-am prefăcut multumit cu excolicia și peste cîteva minute vedeam pe geam probabil pentru ultimă oară, luminile infricoșătoare ale New-York-ului.

Ștefan Agopian

Odobescu par lui même

Pare oarecum ciudat că un autor cu poziția înaltă și necontestată pe care o are Odobescu în istoria literaturii noastre și cu o viață atât de interesantă, de bogată în evenimente, întâmplări, succese, dar agitată și plină de contradicții, n-a tentat până acum pe nici un biograf; viața lui Alexandri s-a scris până acum de vreo patru ori, cea a lui Ghica de trei, până și aceea, lineară și fără mari evenimente, a lui Galaction a tentat, la un interval nu prea mare de timp, pe doi biografi, numai asupra lui Odobescu n-a cutedat nimeni să se oprească. Și ce viață s-ar preta mai bine la o asemenea investigație decât a celui care a știut să păstreze în zonele discrete ale existenței sale toată apa tulbure a contradicțiilor din el, toate angoasele și suferințele, toate întâmplările nefaste și inexplicabile, lăsând literaturii sale doar cerul senin al aspirației către clasicitate, către echilibru? Și totuși este o literatură de un classicism aproape alexandrin în obsesia frumuseții, cu un echilibru prea incântat de sine pentru a fi și statornic și prea voluptuos exprimat pentru a fi cu adevărat organic, exprimând o dragoste pentru antichitate care se revarsă într-o opulență orientată în paginile iubitelor sale studii arheologice, copleșite de un soi de parnasianism al formelor și culorilor invocate în nesfârșite pagini de descripții și comparații ca într-un roman al tezaurului de la Pietroasa și al arheologiei în general, mai aproape de proza lui Flaubert și Gautier decât de ceea ce rapoartele arheologice obișnuite, totuși prevenindu-ne, insidios, că omul, ca și literatura lui, nu era ceea ce părea a fi sau, și mai exact, ceea ce ar fi vrut el să fie. Asupra omului, din care artistul este numai o parte, iar scriitorul o parte și mai mică, imensa lui corespondență este una din principalele surse de cunoaștere și probabil — pentru cine știe s-o citească — cea mai sigură, cea mai variată și cea mai bogată. Cu al cincilea tom dedicat scrierilor sale (al doisprezecelea în seria de Opere începută acum un sfert de veac la Editura Academiei)* ajungem în anii 1880-1891, puțin înainte de sfârșitul neașteptat și enigmatic pentru contemporani al marelui scriitor, perioadă de intensă activitate și febrile căutări ale celui echilibrat, iluzoriu în literatură și din ce în ce mai îndepărtat în viața sa particulară.

Despărțit de soție și de fiică într-un

mod aproape amical, rămas acasă pentru a încerca printr-o activitate diversă și dispartată să adune mijloacele materiale necesare unei existențe atât de complicate și pretențioase, și totodată continuării lucrului la monumentală (și barocă) monografie a tezaurului amintit, mai cu seamă la imprimarea ei în condiții grafice extrem de luxoase, Odobescu scrie aproape zilnic celei care i-a rămas o adevărată și înțelegătoare prietenă, la Paris, lăsând astfel posterității mai mult decât un jurnal personal, un fel de rapoarte detaliate asupra existenței, programului, stării de sănătate și de umoare, gândurilor, intențiilor, lucrului efectiv, relațiilor amicale și politice, jocurilor de culise la care participă sau pe care le observă ș.a.m.d., de o valoare inestimabilă pentru viitorul biograf — acesta va trebui, desigur, să discearnă adevărul din unele atitudini teatrale pe care scriitorul le asumă pentru a-și impresiona corespondența — dar și pentru cercetătorul epocii, al gustului, al spiritului public, al culiselor politice, al învățămîntului, al presei, al Academiei. Un șir lung de însemnări se concentrează în jurul personalității lui Titu Maiorescu și al relațiilor sale cu el, fluctuante dar în general civile, chiar amicale (în ianuarie, februarie, martie dănează sau deținează la el și discută diverse chestiuni, iar în iunie 1889 acesta face „elogiul cel mai pompos” atât pentru teza de arheologie a lui Teohari Antonescu, cit și pentru inspiratorul ei, Odobescu adică, „zicînd tinerilor că sînt singurul reprezentant al studiilor serioase în țara noastră”) și, în acest cadru, are prilejul de a se opri asupra cenaclului junimist, asupra tinerilor pe care i-a încurajat. Iambrior, Panu ș.a., sau să relateze cu umor și vioiciune scene din lumea literară, inclusiv una raportînd o seară literară la palat, unde Carmen Sylva (ale cărei talente Odobescu nu le aprecia) i-a reținut îndelung pe oaspeți citîndu-le o piesă în trei acte și apoi poezii pînă cînd o domnișoară de onoare a venit să-i spună că regele, „care în acest timp alcătuiase guvernul Catargiu, murea de foame”. Abia atunci „elle a congédié à regret ses auditeurs, heureux de s'enfuir ca din pușcă”. De altfel, acest obicei de a plasa expresii și cuvinte românești în textul francez al scrierilor către Sașa (comun mai tuturor celor de origine și educația sa) are o savoare deosebită la Odobescu

pentru că acestea apar tocmai în locurile mai fierbinți, unde ele au o valoare afectivă și expresivă mai mare, ca semn indirect al ieșirii momentane din cadrele convenției și ale echilibrului: „...un petit subside. Să pice măcar deacă nu plouă” „Mais j'ai toujours l'espoir ... că o să ne pice vreun noroc de undeva”, „tout à fait superficiel. Indrugă cite îi trec prin cap”, „Mme et Mlle Odobescu qui reviendront ca să ne căulăm de sărăcie aci împreună”, „o să-mi văz visul cu ochii tant en ce qui concerne...”, „ce soir il paraîtra. dar slabă mîngiere”, „cette somme n-o să se aleagă nici praful de ea”, „cette affaire-là traîne și pînă la sfîrșit te alegi cu nimica”, „ă vrei dire suntem ca vai de noi”, „elle est faite ca de mester român”, „Maiorescu ne redevenne ministre... et s-o ia el în gît”, „je ne sais quels autres potcoave de cai morți” și cite încă, aproape pe fiecare pagină! Cum se poate observa, cuvintele românești îi vin mai repede cînd e vorba de expresii mai colorate, mai succulente, și fără îndoială aceasta este explicația pentru care și anumite feluri de mâncare, mai ales cele tradiționale dar nu numai, sînt numite cu numele lor adevărate: „vous faire un nouvel envoi de porinde, dans lequel doivent entrer cette fois du kaiser et des costițe de porc afumate, à part la halva et le rahat. Ici nous avons déjà du miel...”, „aujourd'hui se lasă de brînză; aussi

ai-je mangé... găluști de brînză cu pesmet și smîntînă”, „doit vous expédier... de la dulceața de trandafiri (șerbet și foi), une primeur, du ghiuden de Botoșani, de la țuică, du rahat et je ne sais plus quelle friandise nationale encore (ah oui! de la plachie de țiri)” etc. De altfel, informațiile privind nutrimentul său sînt abundente și detaliate (une poule au pot, Eingemacht, pilaf en croûte, blini, soupe de mînatârci, un poisson „pas très frais” ilobligă la dietă și masa lui s-a „limitat” la un pui anghemaht dimineața și o găină fiartă seara etc.), căci omul era un gourmet care prețuia mîncarea bună și era suficient de egoist ca să nu și-o refuze, chiar în cele mai mari lipsuri. Pe de altă parte, sănătatea lui este alt subiect asupra căruia scrisorile se opresc îndelung și, dacă nu e vorba cumva de un mic teatru destinat a impresiona, el are ceva dintr-un ipohondru: la 7/19 aprilie suferă de o „rhume de poitrine”, peste două zile sănătatea lui „va cahincaha” căci tușește și-l supără hemoroizii, în septembrie are dureri la genunchiul drept dar dr. Brînză îi refuză morfina, în decembrie e cuprins pe neașteptate de alte dureri, acum la piciorul stîng, iar peste trei săptămîni noi dureri se manifestă la degetele piciorului drept, un acces de gută probabil care-l împiedică să se încălze ș.a.m.d. Necazurile materiale, veșnica imposibilitate de a se echilibra (!) cu banii, sănătatea, relațiile cu colegii de la Universitate, de la Academie, de la Minister, niciodată perfecte, uneori de-a dreptul ostile (cu Sturdza, calificat ca „hideux microbe”, „vermine” ș.a.), alte frîmțări pe care le putem doar bănuia uneori, dau scrierilor sale un ton adesea nemulțumit, uneori plîngăcios, chiar revendicativ și nedrept: „dans un pays misérable comme le nôtre on n'a réellement pas où aller vivre tranquille et se reposer”, se plieticește deci și se consideră „un malheureux condamné”, sau, în altă parte: „Oh! Mon Dieu! quel martyre! quel pays! quels gens!” Sigur că scrisorile conțin și un mare număr de informații și aprecieri asupra unor personalități literare interesante, Ispirescu și Elena Văcărescu, Genilie și Xenopol, Poenaru și Alecsandri, pe lângă informații și aluzii la propria cultură literară a autorului (compară persoane reale cu personaje din *Misterele Parisului*, comentează spectacolele teatrale), totul formînd, cum spuneam, un material de prima mînă pentru cunoașterea lui Odobescu și o lectură captivantă asupra epocii, într-o ediție bine pusă la punct, cu note copioase și juste.

Mircea Anghelescu

* Al. Odobescu, *Opere*, vol. XII (Corespondență 1889-1891), text stabilit, note și indice de Rodica Bichis. Nadia Lovinescu și Filofteia Mihai, Ed. Academiei, București, 1992, 645 p.

povestea vorbei

Evoluții semantice

Substantivul *crimă*, neologism împrumutat din franceză, e înregistrat în DEX cu o definiție a sensului său „tehnic” (juridic) ca „infracțiune care prezintă un grad ridicat de pericol social și pe care legea o sancționează cu pedepsele cele mai mari; (prin specializare) omor”. În sensul său specializat cuvîntul a devenit sinonim cu substantivele mai vechi *omor* (derivat regresiv din verbul a *omorî* de origine slavă) și *ucidere* (din a *ucide* de origine latină) și cu mai noul *asasinat* (omor premeditat) tot împrumutat din franceză. Știrile de senzație sau romanele polițiste îl preferă pe *crimă* sinonimelor sale — cel puțin lui *omor*, simțit ca învechit și popular, și lui *ucidere*, care e rar. Chiar dacă e omis de DEX, mai există un sens al cuvîntului *crimă*, cunoscut de toată lumea și inclus în alte dicționare: poate fi numit *crimă* orice act reprobabil, pe care vorbitorul îl respinge cu indignare: „E o crimă să arunci la gunoi fotile nescrise”; „e o crimă să-l oprești pe copil de la joacă” etc. Sensul poate fi

mai vechi, anterior specializării „omor” — sau e produs de o tendință spre exagerare proprie limbajului afectiv; se produc astfel o „slăbire”, dar și o extindere a sensului de bază; *crimă* e „o nelegiuire” sau chiar un simplu act blamabil.

Că în cazul lui *crimă* e foarte posibilă explicația prin evoluție semantică o dovedește utilizarea actuală a unui cuvînt apropiat ca înțeles de acesta. E vorba de *genocid*, substantiv cu sens mult mai specializat, care a intrat însă în ultima vreme, prin repetare în presă și prin dezbateri juridice, în conștiința publică. Unul din rezultatele acestui fenomen e că astăzi descoperim cuvîntul în multe combinații surprinzătoare și cu sens depărtat de cel inițial. Citim, de exemplu, că „la Radovan, în județul Dolj, a avut loc un adevărat genocid. Bilanțul lui? 270 micii morți... și 56 oi otrăvite” („România liberă”, 12. iunie 1991, 3). Sensul propriu al cuvîntului *genocid*, consemnat de dicționare, este totuși acela de „exterminare (deliberată, sistematică) a unui grup uman — național, rasial sau religios”; prin extensie, de „exterminare a unui grup mare de persoane într-un timp scurt”. Trecerea de la uciderea oamenilor la cea a anima-

lelor e o modificare semantică perfect explicabilă, dar care e simțită, cel puțin deocamdată, ca un abuz. Chiar dacă despre *genocidul ecologic* se vorbește, tot prin metaforă, ceva mai des („genocidul ecologic continuă”, TV, 28 iulie 1991), *genocidul oilor* e o expresie ridicolă.

În cazul de mai sus, evoluția semantică (mai mult sau mai puțin accidentală) a păstrat doar ideea de omor și de grup, renunțînd la referirea obligatorie la oameni. Extinderea poate avea loc și în altă direcție. Dovadă, tot un text din presa actuală, în care se vorbește despre alegerea consiliului profesoral într-o facultate de medicină: „Cei 15 profesori excluși de pe liste sînt virfuri medicale, fondatori de școli și șefi de clinici. Asistăm la un genocid medical” („Cotidianul”, nr. 58, 1992, 3). De data aceasta, cuvîntul *genocid* are în vedere un grup uman (e drept, nu etnic ori religios, ci profesional), nu mai că nu desemnează o moarte reală, ci, în sens figurat, una de natură socială; de fapt, exagerarea e maximă, căci nu despre o exterminare e vorba, ci doar despre o relativă marginalizare a celor în cauză. Construcția *genocid medical* (cît se poate de ambiguă, de altfel, în afara contextului) nu ilustrează doar încă o alunecare de sens, ci și tendința către exagerare, manifestată frecvent în cazul lui *crimă*: „Ar fi o crimă să stai acasă!”; „Ar fi un genocid să excluși de pe liste «virfurile medicale»!”

Extinderile semantice de la uman la non-uman și invers sînt totuși în logica mecanismului metaforic uzual; personificarea pe de o parte, „animalizarea” sau „obiectualizarea” pe de altă parte sînt figuri atât de firești în limbajul cotidian, încît nici nu le mai observăm. S-ar putea ca mai spectaculoase (și mult mai rare) să se dovedească a fi extinderile de sens de la un regn la altul. Atrage, de exemplu, atenția, într-un text despre doborîrea copacilor, verbul a *sacrifica*: „Răufăcători, încă nedepistați, folosindu-se de

dinamită (...), aruncă... copacii în aer (cu tot cu rădăcină), cu scopul de a i sacrifica și valorifica ilicit” (s.n.; „România liberă”, nr. 796, 1992, 2). E limpede că în fragmentul citat se produce o extindere a sensului „a ucide în scopuri științifice sau pentru consum, animale”. În DLR, acest sens e ilustrat de citate în care apar ca sacrificați: berbecuți, batali, pui, cocoși, giște, urcurcan, o oaie, o capră... Sensul verbal lui mi se pare mult prea legat de cel al complementelor sale uzuale pentru a se extinde și asupra plantelor.

Un exemplu mult mai pitoresc, de data aceasta de lărgire a sensului din spre regnul vegetal spre cel animal, îl oferă un alt citat recent: „în sezonul trecut, în cazul ursului, s-a vînat doar 30% din recolta planificată” (s.n.; „Evenimentul zilei”, nr. 132, 1992, 1). Efectul comic (involuntar, pe cît s-ar părea, deși e posibil ca ironia ziaristului să fi fost bine mascată) rezultă în acest caz și dintr-o inadecvare stilistică: limbajul administrativ, birocratic, al planificării și al bilanțului contrazice sfera de asociații și conotații ale vînatării: sport, lux, plăcere. Ca termen de contrast, e suficient să-l evocăm pe Odobescu, căutînd în memorie „privești, răsunete și emoțiuni vînatorești”. Principala inadecvare rămîne totuși una semantică. *Recoltă* e un termen care denumește o cantitate de produse agricole, vegetale (cereale, fructe) culese, adunate într-o anumită perioadă. *Recolta de urși* — metamorfozați astăzi în docile roade ale pămîntului, care se lasă recoltate pentru îndeplinirea planului, alături de recolta de păioase și de floarea-soarelui — e la fel de absurdă ca o ipotetică recoltă de vaci sau de porci. E greu de acceptat că lipsa unui termen tehnic vînatorec a irăpus o asemenea lărgire de sens. În acest caz „amestecul regnurilor” pare imposibil.

Rodica Zafiu

Figura spiritului creator

Corina Ciocârlie, PRAGMATICA PERSONAJULUI,
Editura Minerva, București, 1992

Ca orice carte bună, și cartea prin care Corina Ciocârlie debutează la „Editura Minerva” din București poate fi citită în mai multe feluri. Prin **cuvântul ei introductiv**, prin **concluzii** (ca și prin titlul întregului, de altfel), Corina Ciocârlie ne oferă propria ei „rețetă” de lectură: „am intenționat mai întâi, ne avertizează ea de la bun început, să aflăm în ce măsură se verifică regile pragmatice în literatură, pentru ca mai apoi, cedând seducției textelor, să nu-i mai acordăm pragmatice decât funcții de perspectivă teoretică din care urma să fie relevante unele sensuri ale acestor texte. Cu alte cuvinte, am pornit de la un proiect de teorie aplicată, dar am aderat de la o vreme la punctul de vedere al criticului literar”.

Intr-adevăr, O lectură „imparțială” se va mișca între aceste două margini ale cărții și nu va înclina balanța preferințelor nete nici spre capitolele mai tehnice (care fac teoria actelor de limbaj și-l citează insistent pe Austin, pe Searle sau pe Récanați) și nici, dimpotrivă, spre exuberantul eseu despre „cuvântul colocvial” (care pornește de la modelul carnavalului, din studiul lui Bahtin despre Rabelais).

În ce mă privește, aleg din toată cartea Corinei Ciocârlie trei capitole pe care le socotesc, lăsând la o parte nuanțele, seducătoare prin spiritul de finețe, dar și prin rigorismul lor teoretic, oarecum geometrizant. E vorba de capitolul intitulat **Discursul seducției**, de capitolul despre **Duclul cu povestiri** și, aproape în egală măsură, de ultima parte din secțiunea intitulată **Limbajele instituționalizate**, adică **Discursul solitar**.

Cel dintâi capitol ne oferă, între altele, un foarte clar și convingător model pentru analiza lirismului emines-

cian și o perfectă adecvare (de tip structuralist) în trezările care se fac de la un nivel la altul al analizelor critice.

În **Duclul cu povestiri** exemplară e analiza povestirilor din **Hanu-Ancuței**, care devin, în viziunea Corinei Ciocârlie, terenul de experimentare al unor spectaculoase lupte naratologice, „corp la corp”.

În fine, **Discursul solitar** ajunge la punctul cel mai fierbinte (și mai problematic) al comunicării artistice, care din schimb de replici amoros-cuceritoare sau agresiv-marțiale, ca în primele două capitole, a devenit act propriu-zis creator.

Oricât de deosebite ar fi între ele aceste trei capitole, atunci când le judecăm în raport cu tipul de „act de limbaj” pe care se sprijină analizele lor, de fiecare dată Corina Ciocârlie reușește să ajungă la aproape aceeași concluzie. În primul capitol: „Cît timp se vrea limbaj al seducției, observă Corina Ciocârlie, literatura nu poate fi decât utopia unui logos țintind — cum ar spune Derrida — să-și recupereze «difanitatea, sonoritatea, intonația, intensitatea», să redevină «acel strigăt pe care articulațiile limbii și ale logicii n-au izbutit încă să-l înghețe...»”.

În cel de-al doilea capitol de pe lista preferințelor mele, „concluzia” sună asemănător, chiar dacă ea atinge alt nivel de existență al unui text: „Uitarea comisului [Ioniță, din **Hanu-Ancuței**, de a-și mai spune povestea] sugerează mai mult decât simpla oboseală: în planul metalimbajului, al teoriei pe care opera și-o conține, ea exprimă stupoarea de a fi priceput — în sfârșit — că literatura nu înseamnă o istorie senzațională spusă «fără înconjur» și ascultată cu sufletul la gu-

ră, ci o poveste plină de tăceri și de ezitări, ascunzând uneori o vină, alteori călcând o opreliște, mai totdeauna trădând un mare efort: efortul literaturii de a construi o lume pentru a se putea desprinde de ea, de a se lăsa privită pentru a se putea ascunde, de a fi în același timp nesofisticată și echivocă, accesibilă și plină de interdicții.”

În capitolul intitulat **Discursul solitar**, puterea cuvintelor de a face concurență lumii a devenit ea însăși poveste, cu ajutorul fanteziei lui Rabelais: „Călătorind pe mare cu tovarășii săi, Pantagruel a deslușit într-o bună zi glasuri de bărbați și nechezat de cai, lucru care l-a înspăimântat peste toate; căpitanul de vas i-a explicat atunci că au ajuns la capătul Mării înghețate, unde cu o iarnă înainte avusesse loc o bătălie crâcnă. Toate cuvintele și strigătele, ca și zăngănitul armelor, au înghețat în văzduh, iar acum, când a trecut gerul și a venit anotimpul senin și cald al primăverii, se topesc și-ncep să se audă. Cîteva cuvinte înghețate cad pe punte ca niște zaharicale de felurite culori — roșii, verzi, albastre, negre: sînt vorbe mușcatoare, vorbe tăioase, vorbe urite și vorbe de ocară. Una, măricică, dezmoțită în mînă de Fratele Ioan, pleznește cu-o pocnitură la fel cu a castanelor azvîrlite pe cărbunii aprinși: la vremea ei, fusese bubuitură de tun.” Pentru comentatorul lucid care scoate mereu capul printre rîndurile analizelor Corinei Ciocârlie, asta înseamnă că: „Încremenit în perfecțiunea unei stări «minerale», cuvîntul creator are șansa de a supraviețui morții, de a depăși e-

femerul, conservîndu-se pentru mai tîrziu și explodînd în final, în lectură.”

Cum se poate lesne observa, pornind de la cîteva din principiile generatoare ale comunicării (**principiul dialogic** al „seducției”, **principiul triologic** al „bătăliei cu povești” și **principiul discursului solitar**), Corina Ciocârlie ajunge, constrînsă în fond de condiția de a fi a literaturii, la figura esențială a spiritului creator. Oricît de „tehnice” ar fi aplicațiile criticului, de fiecare dată ele se „ontologizează”, respectînd pluralitatea textelor, corul de „coduri” din care se naște impresia artistică de unicat. De aceea, nu la Austin, la Searle sau la Récanați (cum ar trebui să deducem din insistența lor frecventare) și nici măcar la Bahtin va trebui să căutăm adevăratul model de cercetare al Corinei Ciocârlie, ci la Roland Barthes. Cartea ei poate fi citită, așadar, și ca o inițiere în arcanele atât de complicate ale „comerțului” cu literatura, pe care orice critic este obligat s-o facă de unul singur, pe pielea sa. Începînd prin a-și supraveghea cu respect și curiozitate modelele în care a investit mai multă încredere, Corina Ciocârlie sfîrșește printr-un act „poetic” de autoscopie critică, în cadrul căruia a devenit propriul ei „supravegheat” și „supravegheat”.

Pe scurt, un debut care impresionează atât printr-un mare talent critic nativ, cît și prin ingenuitatea (sau curajul) acestui talent de a se lăsa contemplat în clipa în care se pregătește să ajungă la deplina maturitate.

Florin Manolescu

solilocvii

Locuri comune sau despre avantajele neștiinței

Nu e, fără doar și poate, pentru prima oară cînd observ, cu reală surprindere, că de multe ori nu e deloc neplăcut să **nu știi**; că există, astfel, posibilitatea surprizei, a descoperirii, a bucuriei de a afla și de a cunoaște. În fond, o doză nu prea exagerată de entuziasm și naivitate, venite chiar și din ne-cunoaștere, pot fi cît se poate de benefice cîtă vreme alungă plictisul, blazarea, molozul. E drept că, cel puțin de data aceasta lucrurile au fost mai ciudate, ori mai pline de semnificație decît, să zicem, a-l descoperi pe Glen Gould cum „lălaie” cu nonșalanță „Variațiunile Goldberg”, lăsîndu-se în voia plăcerii de a cînta ca și cum nici n-ar ști că este totuși înregistrat; ori jucările lui Saint Pol Roux sau, și mai bine, surpriza de a te așeza în fața televizorului cu ideea de a vedea cine știe ce porcărioară de mîna a cincea, dar descoperind o aproape-capodoperă a genului, lucru care mie, prea puțin informat cu privire la filme, mi s-a întimplat în chiar nepermis de multe rînduri (cu titlu de exemplificare dau numai două-trei titluri, toate din domeniul science-fictionului, specie limită: „Loderunner”, ori „The Thing”, ori „The Fly”). Dar, nefiînd avizat, a fost oare plăcerea descoperirii mai mică?! Îndrăznesc să spun că nu, dimpotrivă.

O experiență similară, dar poate că avînd o și mai mare cantitate de genuin, am trăit zilele trecute cînd, în vizită la niște pictori și graficieni, am zărit pe un raft al bibliotecii o carte care mi-a atras încă de la început privirile: „Epica Magna”, de Nichita Stănescu. Ca să fiu cinstit, trebuie să spun că, cel puțin cîteva momente, am avut un oarecare șoc. Mă bazez, cu

destul succes, pe memoria mea vizuală, dar acest cotor de carte nu exista, nu putea să existe, însă mărturisesc că, probabil din teama de a nu-mi mărturisii. În acest fel, neștiința, am ezitat îndelung înainte de a întinde mîna. În cele din urmă, desigur, n-am mai putut. Destul de voluminoasă, grea chiar, s-a deschis la întimplare, cam pe la mijloc: pe pagina din stînga un poem, „Din timpul unei zile”; cea din dreapta acoperită cu un desen. Puțin mai înainte un „Cîntec” însoțit, și el, de grafică. Dar, între cele două, cîteva pagini goale. Defect, iarăși, de fabricație, gîndesc pentru cîteva clipe. Însă nu, nu poate fi vorba despre asta, căci uite, din nou pagini goale și abia apoi o „Cățănare pe o rază” și încă zece pagini pînă la „Înapoierea cheii”.

Admit, de ce nu, cu bucurie chiar, că

pentru cîteva bune momente mîntea mi-a luat-o razna: **pur și simplu am crezut că mă aflu în fața unei cărți pe cale de a se face**; și care carte, desigur, nu putea să fie decît una de poczie! Iar un asemenea lucru, cui să i se întîmple dacă nu lui Nichita, chiar și în absența sa dintre răsufărările lumii acesteia. Mallarméan-borghesiană, starea gîndului meu era destul de confuză dar și suficient de puternică în același timp. Desigur, mi-am revenit suficient de repede și — poate că numai dorînd să prelungească clipa de uluială și grație — am încercat să le povestesc și celorlalți cîte ceva din vîlmășagul miciei mele experiențe. Să nu fi fost eu des-

tu de convingător? Să nu fi reușit a pune în cuvinte toate nuanțele miciei iluzii prostesti de a fi luat (din neștiință) o lucrare de an a unu student la arte plastice drept un mirabil obiect? N-are importanță.

Și ce dacă? De ce ar trebui, musai, să ne fie rușine și să ne cenzurăm porția de entuziasm și naivitate, cu atît mai mult cu cît, măcar din cînd în cînd, fie și din eroare, fie și din neștiință, putem trăi momente de reală plăcere. E un loc comun acela că orice descoperire este, în definitiv, o experiență individuală a cărei intensitate nu poate fi în nici un fel dimnuată de constatarea eventuală (ulterioră), că același lucru l-au mai descoperit alții înainte.

Și, în definitiv, să nu confundăm neștiința cu prostia. Neștiința e, dacă vreți, un corolar al cunoașterii, cîtă vreme îți dai seama de ea exact în clipa descoperirii. În vreme ce prostia e prostie, și cu asta basta: ea nu are nici o legătură cu neștiința, căci prostului îi e pur și simplu refuzată orice cunoaștere și alif.

De aceea, uneori, cred și mă bucur, cînd descopăr că sînt atîtea lucruri pe care nu le știu, căci mai am ce să descopăr.

Mihail Oprea

horia bădescu

Lied

Ascultă un riu
și vei învăța limba
lui Dumnezeu.
Vocale divine
în de ele căzind ;
cum ai rostogoli lacrimi
într-o gușă de pasăre.
Poți înțelege scincetul pietrei
și gilcevele vântului.
Poți auzi măcieșii strigându-se
în răchișile ceții,
goliștea sufocată
de lațul tăcerii.
Poți să te-auzi spunindu-ți
să se facă lumină.

Lied

Toamna
cu piinile soarelui
adormite în griu
pintecul zilei dospindu-și
lehușia în ierburi.
Atiră de spice
dumnezeul țării.
Doar umbrele miinii

mai vindecă sarea
în mările moarte.
Doar ele
și vântul, Iscariotul,
arzind cu răsuflarea
goliștea umărului !

Divanul înțelept al sociologiei cu istoria

Recent, Editura Junimea a inaugurat o nouă colecție, coordonată de universitari din Iași și din Augsburg. Denumirea („Divanul Est-Vest european”) sugerează ceva din molcoma dorință de sfat, dublată de privirea critică știută, pe care o au moldovenii. Cea dintâi apariție în cadrul colecției, inițiată de Ion Constantinescu, s-a dovedit inspirată, din mai multe puncte de vedere. Mai întâi, pentru că s-a oprit asupra unei cărți ce propune un subiect de mare actualitate în Europa centrală și estică, acela al raporturilor dintre literatură și putere. În al doilea rând, pentru că volumul lui Henning Krauss, *Literatura între rezistență și colaboraționism*, nu conține nici pe departe pamflete ori, și mai rău, justificări, ci explicații, rezultate dintr-un „divan înțelept” purtat între sociologie și istorie. În al treilea rând, pentru că oferă cititorilor români un model de critică universitară germană.

Henning Krauss este un reputat romanist, șef al catedrei de literatură românească la Universitatea din Augsburg, specializat în literatură franceză, autor al unor studii despre literatura franceză din Evul Mediu până în zilele noastre. Deschiderea metodologică a lui Henning Krauss este amplă. Ea cuprinde filologia și editarea de texte (*Altfranzösische Epik*, 1978), sociologia literară (*Die Praxis der „littérature engagée” im Werk Jean Paul Sartres*, 1970), estetica recepției (*Epica feudale e pubblico borghese*, 1980), naratologia, stilistica. Eclectismul de tip superior universitar are menirea de a feri interpretarea de pericolul uniformizării, de a oferi un câmp cât mai larg și de a permite un control sever al concluziilor. Cu deosebire sociologia, istoria și psihanaliza par să fie piloni pe care Henning Krauss își sprijină eșafodul interpretativ.

Secția de față este reprezentativă pentru cea mai mare parte a preocupărilor lui Henning Krauss și a fost astfel alcătuită, încât să suscite interesul cititorului român din agitata noastră perioadă. Lipsește, probabil din rațiuni bine justificate, textul care a dat și titlul antologiei prezente (*Resistenza e Collaborazione nella letteratura*, 1992).

Profund convins de multitudinea fațetelor pe care o implică evaluarea este-

tică, Henning Krauss propune ca un prim subiect de meditație câteva considerații asupra literaturii ca valoare și asupra valorii literare. Esteticul nu mai este înțeles în sens restrictiv și aici va trebui, poate, prevenită o anume rezistență din partea cititorului român (a celui din Est, în general). Acesta, obosit până la saturare de teza implicării sociale a literaturii, va trece ușor peste afirmația că se impune cu necesitate includerea „utilității sociale” a textului literar printre criteriile de evaluare. Gadamer oferă argumente greu de respins în sensul istoricității valorii estetice și, preluându-i unele afirmații, Henning Krauss este de părere că „maximele estetizante” au avut darul de a contribui la adâncirea crizei pe care o traversează știința literaturii. Aceasta, pentru a se situa cu adevărat în contemporaneitate, trebuie să aibă în vedere „atât o analiză a condițiilor sociale, cât și cercetarea modalităților existente de comunicare, răspunderea operelor literare, canonul subiectelor, al genurilor, stilurilor, motivelor, metaforelor etc.” (p. 13). Program ambițios și vast, imposibil de realizat în totalitate, de unde și parțialitatea programatică și subiectivă a evaluării. Nu lipsește însă din această poziție tranșant istoricizantă și relativizantă o secretă nostalgie a unei metafizici a valorii, care răzbaie din invocarea unui text brechtian. Henning Krauss studiază în textele antologate, cu predicție, comportamentul literaturii în perioadele de criză socială, cum sînt revoluțiile și războaiele. Ambele situații, explozive în cel mai înalt grad sînt investigate în literatura franceză începînd cu 1940 și terminînd aproximativ cu 1960. Două decenții de frământări paroxistice, care reprezintă un barometru pentru modul de a fi al literaturii.

Cum s-a comportat literatura în aceste două decenii, din care cițiva ani de război sălbatic, este un fapt în bună măsură ilustrativ pentru verificarea nu numai a unor valori, dar și a unor criterii axiologice. Așadar, este cercetată, prin sondaje, situația din ambele părți ale baricadei. De la „poezia de contrabandă” (care se întemeia pe o polisemie voit dispersată și complexă, în care complexitatea dintre autor și cititor era esențială) la poezia „clandestină” (simplă și univocă, directă și exhortativă), se trece la detalierea modalităților prin care dramaturgia franceză din timpul ocupației a participat la mișcarea de rezistență. Este investigat „orizontul de înțelegere” al francezului din teritoriile aflate sub

Lied

Printre urdorile zilei
mergînd spre grădinile Paradisului.
O lumină bolnavă
se umple de povara zădărniceii.
Abia de te mai pot duce
cirjele miinii.
Abia de mai fulgeră
umbra privirii.
Precum lov în oglinda
bubelor sale,
îți sprijini fața întoarsă
de subțoriile Domnului.

Lied

Noiembrie ieșindu-ți înainte
cu piinile frigului ;
lumina în frunze
cum pe ochii orbilor
dimineața.
La o mie de pași de scârță
sufletul arborilor.
La o mie de pași de sinea lui
sinele.
La o mie de ani de noi

cineva își ucide plictisul
crucificînd copiii
în pintecul mamei.

Lied

Pămînt negru,
putred de amintirile ploilor ;
poți să-i auzi sămînța crăpînd
în pintecul frigului.
Pămînt ars ;
cenușă macină
măselele vîntului.
În gîtlejul secundeii
spaima
căutîndu-și sălaș.
Sfîrșite păcătoasele tălpi
pe grătare-ncinse
în cuptoarele zilei ;
urși nemernici
așteptînd ispășirea.
Va să vie —
rinjesc paznicii —
Va să vie !
Stropi de singe
joacă în luciul paharelor
ridicate spre gurile arse !

ocupație străină și se insistă asupra modurilor în care dramaturgii au înțeles să-și răspundă, depășind totodată dificultățile ridicate de cenzură. Henning Krauss distinge totodată trei modalități de replică, în condițiile în care până și pieselor din repertoriul clasic le era modificat textul (un personaj negativ, „Adolphe”, este transformat în... „Albert”). Așadar, în repertoriu este inclusă o piesă, precum *Jeanne avec nous* de Claude Vermorel, în care textul era sesizat ca replică la conjunctura politică imediată ; în al doilea rând, Sartre se folosește de mitologia creștină, de exemplu, pentru a introduce, în *Bariona*, o invitație, trucată, la rezistență ; în fine, Jean-Richard Bloch, în *Toulon*, piesă scrisă în exil, îndeamnă deschis la împotrivire.

De ocazională parte, *Bérénice*, piesă a lui Robert Brasillach, folosind un subiect la care apelasă și Corneille și Racine, accentuează contrastele etnice, încercînd să introducă opinii și sloganuri ale național-socialismului. Scopul propagandistic este vizibil și în piesa lui Brasillach se construiește din scheme și prefabricate ideologice. „Neadevărul politic minjește forma estetică” — este un crez al lui Adorno, la care Henning Krauss aderă explicit, însă prudent.

La motivul „Bérénice”, aș adăuga și un caz din literatura română, relevant de romanul *Antiquitas rediviva*, scris de Gheorghe Băgulescu în 1926. Adept al teoriilor lui A. C. Cuza, colonelul Băgulescu (ajuns mai târziu ambasador al României la Tokio) pune în seama evreiceșii Bérénice toate păcatele imaginabile, chiar ceea ce este istoria însăși neagă, pentru a-și susține teza, întocmai ca și Brasillach.

A contribuit mult la aceasta degradarea tramei prin închiderea ei în clișee distructive (machisardul e curajos, ocupantul e crud, colaboraționistul e laș s.a.m.d.) urmată de ceea ce se numește „retragerea din istorie” a individului, a scriitorului, fapt care duce la absentism.

Un reviriment, deși pe alt plan, al procedurilor angajării așa cum fuseseră ele înțelese în perioada războiului mondial s-a produs în timpul conflictului algerian. Este un prilej pentru Henning Krauss de a-și demonstra teza potrivit căreia poziția față de revoluția din 1789 constituie un revelator al atitudinii ideologice și politice a unui scriitor ; de stînga (Jean Anouilh, cu *Pauvre Bitos*) ori de dreapta (Drieu La Rochelle, cu *Charlotte Corday*).

O a doua secțiune a volumului pe care îl prezentăm este constituită din studiile despre literatura franceză a existențialismului și a teatrului absurdului. Sartre, Camus, Schéhade sînt scriitorii preferați, mai ales pentru că primii doi au emis opinii foarte tranșante despre „angajamentul” literaturii. Dacă existențialismul, în numele acestui principiu, a creat eroi ancorați în metafizic, deoarece doresc să corijeze realitatea considerată imperfectă, situîndu-se pe poziția ireductibilă a lui „Entweder — Oder” (Sau — Sau), teatrul absurdului alege pe „Nici — Nici”, într-un refuz total al implicării.

Analizele și corelațiile de finețe, fundamentarea elegantă a ipotezelor și conducerea spre concluzia argumentată, folosirea conjugată a unei metodologii complexe îl introduc pe cititorul român într-un câmp mai puțin cunoscut și pe care îl va parcurge nu numai frecvent, dar și cu un interes sporit. Invitației lui Ioan Constantinescu din densa postfață, pe care o semnează, va trebui să i se răspundă cu promptitudine. Deoarece critica literară germană contemporană oferă metode deosebite de acelea pe care, mai mult sau mai puțin declarată sub influența franceză, le practică criticul român (universitar sau nu).

Dan Mănuță

Mircea Eliade și detractorii săi (II)

Prima serie de detractori ai lui Mircea Eliade sînt, chiar unii dintre colegii săi de generație, autori alături de care semnase în diverse reviste ce-și propuneau, la începutul anilor treizeci, emanciparea literaturii tinere. Devenind activiști ai revoluției mondiale, ei vor recunoaște în Mircea Eliade obiectivul nr. 1 al acțiunii lor. Vulnerabil din motivele enumerate ceva mai înainte, dar și din diverse alte motive asupra cărora vom reveni, Mircea Eliade le putea asigura victoria categorică, îndeplinirea întocmai și la timp a ordinelor. Înainte de a cunoaște Opera, înainte de a citi cărțile, ei recunosc omul, deloc dornic de a se implica într-o bătălie cu numiți Konstantinovski, Brucan ș.a. Nu-l interesau!

Da, dar pe ceilalți nu-i lăsa indiferenți investiția. Toate notele, notițele pe care vedetele stîngii le publicau prin efemerele finanțate de Moscova se adunau în impozantul *Dosar Eliade* care trebuia să-și justifice și plățile și trimișii speciali.

Un dosar e opera unor agenți care urmăresc un scop comun. Un dosar presupune o culpabilitate prezentă, trecută și viitoare.

Cine citește șirul de șicane, de pamflete, de note, de caricaturi din presa de stînga din România nu poate să nu le pună în relația cu *Dosarul Eliade*, în curs de constituire la Moscova. La *Dosarul Eliade*, col de Foreign Office (din ce în ce mai des citat azi) se va lucra mai tirziu. Numai aișii pot bănui că ajutorul moscovit nu s-a manifestat și de data aceasta.

Fără îndoială că există, între paginile lui Eliade, citeva care manifestă simpatii pentru hitlerism, pentru fascism, pentru „vedetele drepte”. Nu atîtea cite apar la Cioran sau la Noica, prieteni ai săi. Într-o publicistică mereu implicată în imediat, acestea reprezintă un procent infim. Angajarea politică a lui Eliade nu-i lecită o paranteză într-o operă care nu se lefinește, mai întii, ca operă politică. Dar în activitățile Internaționalei a III-a trage tot într-o limbă politică universală, tot ceea ce scrie Eliade despre miracol, viață spirituală, sfințenie, asceză, națiune, purificare, desăvîșire, moarte, trebuia tradus în volapuk-ul marxist al luptei de clasă. Opera lui M. Eliade nu era decît o exprezie a lumii care trebuia nimicită. Eliade nu mai era un adversar literar, devenise în adversar politic! Iar popularitatea sa, ar fi fost să îl făceau cu atît mai dezastrabil. Iar acuzațiile urmau delirant: tacă e un adversar politic, atuncî înseamnă că e un delator! Un agent al Politicii secrete!

Un Belu Silber, care era chiar un agent la Moscova, nu-și putea imagina adversitatea decît în acești termeni. Sigur că azi îmbim în fața acestor acuzații cu atît mai mult cu cît știm ce i s-a întimplat nericitului activist. Avem însă șansa să unem aceste memorii alături de memoriile altor vedete ale momentului politic: A. R. Parascchivescu, Zaharia Stancu. Au părut recent memoriile altui internaționalist de seamă, Silviu Brucan. Zilnic piaa cărții ne atrage atenția asupra amintirilor unor vechi internaționaliști, păcăliți de doctrină, de tovarășii de ideal, de lozincile epocii, de speranța în cea mai bună între lumile cu puțință.

Dar dacă toți activiștii Internaționalei recunosc că au trăit în interiorul unei iluzii, toți vorbesc mîndri despre antifascismul lor. Chiar dacă utopia bolșevizantă s-a vădit, pentru ei, catastrofală, o bună parte a vieții lor s-a desfășurat pe bariadele unei lupte drepte. Nici unul dintre vechii activiști nu privește în urmă fără oest suris mîndru. Au învins Germania nazistă, au învins Italia fascistă.

În 1945, cînd ajunge la Paris, Mircea Eliade pierduse războiul. Ca și Cioran, ca și Noica sau Ionescu, ca și Vintilă Horia sau Ștefan Baciu. Războiul fusese cîștigat de stînga nu numai în România, ci pretutindeni în lume. La Paris scriito-ul răiește mai degrabă incognito.

Pînă la căderea Cortinei de fier, Eliade este un suspect, chiar față de cei care au cîștigat războiul.

Și dacă Memoriile lui Mircea Eliade și schimbă mereu forma, imaginile lui, dacă amintirile sale reinterpretază mereu și reazăază, sub alt semn, venimintele copilăriei și ale tinereții,

nu se poate să nu ne izbească accentul pe care memorialistul îl pune asupra prietenilor săi evrei. Lunga și bine cenzurata rememorare a prieteniei cu Sebastian, portretul măgulitor al studenței sale Mariana Klein sînt numai două mostre. Cuvinte plăcute are Eliade și despre Belu Silber! Dar nu numai evreii, ci și unii comuniști au parte de elogi: Lucrețiu Pătrășcanu! I-a plăcut, la Criterion, figura lui blindă și gravă! Nu mă îndoresc să nu-i rămăse necunoscut acest text al lui Pătrășcanu despre Nae Ionescu și elevii săi:

„Între Nae Ionescu și unii dintre învățăceii lui există o mare asemănare de structură sufletească. Pentru că Nae Ionescu, departe de a fi fost o enigmă și a fi fost un fenomen, este tipul tipicului intelectual român din epoca de descompunere a societății noastre între cele două războaie mondiale. Lipsa lui de consecvență, lipsa lui de scrupule, tăria lui de a îmbrășa atitudini și opinii divergente în curs de cîțiva ani, setea lui de bunăstare și exhibiționismul practicat, toate acestea caracterizează, din nenorocire, atitudinea unei bune părți din intelectualitatea românească careia Nae Ionescu i-a slujit drept model.”

2) El, care ar fi modelul nr. 1?

La prima vedere, s-ar părea că în memoriile sale Eliade întoarce, după pilda creștină, și obrazul celălalt. La o privire mai atentă, observăm că el trăiește psihologia celui vinat. Așa cum vinătorul se specializează în profesia de vinător inventîndu-și victimele, așa și cel urmărit își creează reflexele celui vinat întru eternitate. Memoriile nu sînt doar amintire, meditație, descoperire a timpului trecut, ci și loc de retragere; de apărare. În selectarea măestrelor cîntăreți ai Internaționalei a III-a, infatigabili adversari ai lui Eliade, avem la îndemînă un instrument de lucru neprețuit: Tradiții ale criticii literare marxiste din România 1930-1940. Studiu și antologie de Ileana Vrancea. Din această antologie extragem, mai întii recenzia pe care Miron Radu Paraschivescu o dedică *Huliganilor*. „Ceea ce e predominant la dl. Mircea Eliade — ceea ce e caracteristic tuturor confrăților săi în convingeri — e uluitoarea, totala absență a vieții sociale din cărțile sale. Eroii săi ar fi putut exista tot așa de bine acum douăzeci, treizeci, cincizeci de ani ca și astăzi. Faptul că ei ascultă la radio sau asistă la un film sonor nu influențează cu nimic, dar cu absolut nimic felul lor de a gîndi; ei ar fi gîndit la fel chiar dacă trăiau în veacul Caterincel și al Eleonorei Duse (...). Mai mult: eroii dlui Mircea Eliade n-au nici o preocupare socială; categoric nici una. Pentru ei, oamenii, clădirile, mașinile, petrolul, mătasea, magazinele nu însemnează nimic altceva decît motive literare; motiv ca să întilnească o femeie, ca să se culce cu ea într-o anumită clădire, să meargă cu o mașină la Cimpina, să facă o rochie de mătase cadou sau să sfîșie aceeași rochie într-un viol. Și așa mai departe.” 3) Pînă aici putem descoperi reproșurile pe care teoreticienii realismului socialist le aduc, în genere, scriitorului: că literatura lui e ruptă de realitate. În U.R.S.S. în anii treizeci, patruzeci, cincizeci, în România în deceniile al șaselea și al șaptelea muștrările și anatemele liderilor po-

UN GÎND DESPRE NEGO

Cred că Ion Negoieșcu a avut — în generația sa — un destin complet. Spun complet, ceea ce nu înseamnă o sinonimie cu tipic, deși unele zone din aceste două sfere semantice se pot suprapune. S-a născut și și-a trăit copilăria și o parte a tinereții în România burgheză interbelică ce îndreptăța speranța unei dezvoltări frumoase. Clujean prin familie și formație, a trăit apoi drama Ardealului despărțit de țară, cea a războiului și venirii comunismului în timp ce adolescent și tînăr studios dădea semnele unui extraordinar talent și extraordinări precocități. Era ceva strălucit în scrișul său încă de la început. A fost printre întemeietorii unei grupări literare, Cercul de la Sibiu — care a rămas decamată ultima în istoria literaturii noastre — ultima care prezintă garanția unui program și a valorilor grupate. A trăit tragedia comunizării și, în loc de șansa unor studii în străinătate către care el și mulți alți tineri români aveau dreptul să aspire, a fost izbit de deziluzia interzicerii din literatură și din viața intelectuală a țării, devenită o caricatură la care Negoieșcu nu avea cum, nu putea colabora. A intrat în anii interdicției și ai precarității existenței — a cunoscut sărăcia. A trecut apoi prin experiența închisorii, a anchetelor și umilințelor. După care, în anii în care clesetele comunismului s-a deschis puțin, el a reușit — timp de aproape 15 ani — să scrie multe cărți, cărți de critică, cărți despre literatura română, cărți de poeme. Deși vizibil neagră de oficialitate, Negoieșcu s-a impus repede în peisajul literar, devenind — ceea ce era, încă din prima tinerețe — unul din cei mai importanți și mai semnificativi scriitori români contemporani, un critic de mare autoritate. A intrat de multe ori în conflict cu cenzura — cu oficialitatea obtuză, o carte i-a fost topită după ce fusese tipărită; cu siguranță că a trăit și el greaua încercare a autocenzurii. S-a bucurat în acel scurt răstimp de un trai înlesnit, era căutat de scriitori, mulți tineri, pe care l-a ajutat, era una din personalitățile adevărate ale unei culturi. Nu s-a complăcut în nici un fel de onoruri — și în 1977, odată cu Paul Goma, a intrat în conflict politic cu autoritatea — iarăși arestare, iarăși umilințe — o încercare de a-și lua viața — salvată în extremis. După care a urmat exilul. A plecat fără a se mai întoarce a trăit și această experiență cu toată ființa. A continuat să scrie cu un fel de îndrjire și a reușit să scape de autocenzură. A trăit acum din nou singur și sărac. În decembrie '89 a sperat nebu-

nește în rapida revenire pe făgașul democrației a țării și apoi, cu mare amărăciune, semnele alit de lentei dezlipiri de totalitarism. Se pregătea în '89 să se întoarcă în țară, era chiar aproape decis — dar curînd a înțeles că drumul acesta nu-i va fi posibil. Au venit, treptat, boala și sfîrșitul. Afară de aceste fapte, afară de cărțile sale, Negoieșcu a cunoscut prietenia și devotamentul — dar și deziluzia; a citit enorm, s-a bucurat cum puțini sînt capabili de farmecele artei — fie ea literatură, pictură sau muzică. A fost unul din cei mai împătimiti cititori de filosofie din cîți a avut țara. A adunat trei biblioteci, primele două risipindu se; a călătorit prin lume cît i-a permis hazardul — a fost iubit de oameni — ceea ce nu înseamnă că n-a avut dușmani sau adversari. O viață întreagă a scris despre literatura română pe care a citit-o în aproape integralitatea ei — ceea ce s-a întimplat în ultimele decenii destul de rar — și de aici încolo va fi și mai rar. I s-a devotat cu un fel de abnegație care se simte în scrișul său ce este unul din modelele stilistice ale prozei noastre critice. El se considera însă, înainte de orice, poet — ceea ce poate surprinde. A ținut un jurnal timp de decenii, a scris mii de scrisori — dar nu a mai apucat să-și termine memoriile. Întotdeauna rămîne ceva neterminat din opera unui scriitor...

Chiar și a unuia cu un destin tit de complet ca cel de care a avut parte Ion Negoieșcu, om și scriitor care a traversat o epocă alit de grea, unul din puținii, foarte puținii care au reușit să o înfrîngă — prin creație și prin curaj.

Gelu Ionescu

litici sunau aidoma celor de mai sus. Tot de la Moscova sosesc reproșuri privind absența lecturilor din Marx: „Conștiința omniprezenței morții e atît de apăsătoare în mintea huliganilor,

încît toate problemele existenței se reduc pentru ei la o singură necunoscută: moartea. Pe cînd, asadar, marxistii sînt obsedați de burta, (așa zice, în necunosțință de cauză, Eliade!) huliganii sînt obsedați de moarte. Cu alte cuvinte, în loc să-l fi citit pe Marx, dl. Eliade l-a citit pe Heidegger. Cu această noțiune, problematica romanului începe să se clarifice. Dlul Mircea Eliade i-a plăcut incontestabil Heidegger. Și în schimb nu i-a plăcut Marx, pe care nici nu s-a mai obosit să-l citească. Confruntarea, prin urmare, nu se desfășoară doar între un romanțier și un critic, ci între doi filozofi; între două tipuri de revoluție.

Or, Heidegger este, după cum se știe, filozof oficial al hitlerismului (!!!), fiul lui spiritual vor fi prin definiție huliganii...”

Articolul apare în *Eră nouă*, nr. 1, 1936. După ce Heidegger a fost redescoperit în 1987, ca „filozof al nazismului” n-a trecut prea multă vreme și vinătoreea de vrăjitoare l-a fixat și pe Eliade în jilțul acuzatului. Era, din nou, împreună cu Heidegger.

Cornel Ungureanu

1) Mircea Eliade, *Memorii*, (1907-1960) Ediție și cuvînt înainte de Mircea Handoca, 1991, p. 254

2) Lucrețiu Pătrășcanu, *Curenți și tendințe în filozofia românească*, Ed. politică, Buc., 1971, p. 118. Ceea ce mi se pare totuși ciudat e că în paginile dedicate, ceva mai încolo, școlarilor lui Nae Ionescu, Lucrețiu Pătrășcanu se ocupă de Noica, Vasile Băncilă și Mircea Vulcănescu, și deloc de Eliade, cum ar fi fost normal!

3) *Tradiții ale criticii literare marxiste din România*, Studiu și antologie de Ileana Vrancea, E.p., 1962, p. 242

(Va urma)

Gh. Șincai a fost primul care a scris o istorie a românilor din antichitate și pînă aproape de zilele sale, mergînd pe scara datelor considerate mai importante (*Ironica romanilor și a mai multor neamuri*, tipărită în Moldova după moartea învățatului ardelean). Desigur că izvoarele sale, mai cu seamă cele interne, erau destul de sărace, accesul la documentele din principate dificil. Dar efortul de a încadra istoria românilor în istoria universală, probitatea sa științifică și însumarea celor trei mari provincii românești în perspectiva aceluiași început și destin, cu ritmuri asemănătoare de dezvoltare, sînt întru totul laudabile. A.D. Xenopol (*Istoria românilor din Dacia Traiană*, imprimată între 1925 și 1930) a adus o viziune modernă, o metodă recunoscută ca originală și un aparat critic mai amplu ca al lui Șincai, rămînd totuși tributari unor prejudecăți și date neverificate preluate din letopisețele medievale. Înainte de a-și redacta *Istoria Românilor*, publicată între 1936 și 1939, N. Iorga a desfășurat o aprigă activitate de culegător de documente și inscripții (adunate în numeroase volume), la care s-a adăugat înalta sa competență de istoric al Bizanțului și al Europei medievale. Cercetările proprii, ca și lecturile de specialitate, i-au permis să alcătuiască această istorie a neamului său, un monument al culturii românești.

Rigoarea științifică a lui N. Iorga se impunea cu elanul unui entuziasm romantic, care îl îndemna uneori să propună interpretări, mergînd — mai cu seamă pentru epocile în care documentele lipsseau — pe temelii argumentului filologic, cultivat cu riscuri asemănătoare, cîteva decenii mai devreme, de un B.P. Hașdeu, de pildă. Intuiția unor conjuncturi istorice complexe — foarte adesea genială — uneori neînțeleasă sau frîzind obscuritatea — a fost decodificată de succesorii săi, uneori cu riscul sacrificării unei admirabile viziuni de ansamblu. Unul dintre acești succesori, C.C. Giurescu (*Istoria românilor, 1938—1946*) a corectat într-un spirit realist — avînd în vedere permanent atît temelii documentare cît și o metodă mai sistematică și mai explicită — zborul vulturos al lui N. Iorga și dacă a pierdut din spiritul universalist al ilustrului său predecesor, a cîștigat considerabil prin exactitatea și limpezimea exprimării. Scrierea marxistă a lui M. Roller, în care titlul însuși insinuează că țara dintre Tisa și Nistru nu a fost decît un culoar de trecere pentru diferite neamuri (*Istoria României nu „a românilor”, apărută în 1947*), neamuri care au activat subconștient de-a lungul secolelor pentru a aiașa într-o bună zi acest teritoriu la marea patrie sovietică, merită a fi pomenită doar ca sumbră eroare și primul jalon al marilor mistificări. A urmat faimosul tratat al Institutului de istorie, care a preluat titlul lui M. Roller, îndată după moartea lui Stalin, în 1960—1964, la începutul foarte relativei și echivoce, liberalizării concepute și redactate în spirit marxist-leninist, suprasaturat de lupta de clasă și de o serie de falsificări ale adevărului, asupra cărora nu vom insista. Totodată, este știut că cele patru volume masive ale tratatului însumînd aproape 5 000 de pagini și reprezentînd o muncă uriașă, au fost redactate pe temelii unor ample date documentare, culese în mare parte de colectivul Institutului de istorie (ca de pildă cele figurînd în corpul de documentare internă, de o excepțională importanță) sau pornind de la materialele adunate în bibliotecă de același colectiv, ca să nu mai pomenim de amplele date de istorie de artă, arheologie, numismatică, genealogie, heraldică etc. Capitole întregi au fost alcătuite de valoroși oameni de știință ca P.P. Panaitescu, M. Berza, Al. Oțetea, Fr. Pall, V. Văișcanu, Dan Berindei etc.; încît, cu toate interpretările tendențioase, o serie de date și contribuții ale tratatului rămîn a fi preluate cu folos de cercetători, după o prealabilă epurare a considerațiilor interpretative prin filtrul adevărului.

Unele absurdități avansate de tratat — ca de pildă adversitatea permanentă dintre voievod și boierii, imitată după modelul de centralizare apusean, tip Ludovic al XI-lea, inexistent în țările române — apoi „rolul trădător al marilor boierimi, politica ei de înțelegere cu turcii, care a înlesnit aservirea țărilor române intereselor turcești” (*Tratat, II, XI*), idee scumpă lui T. Barbu Cimpina (care împreună cu M. Roller a trudit din greu la mistificarea trecutului poporului român), inventată pentru a ponegri marxist „clasa exploatare”, au fost corijate de lucrarea lui C.C. Giurescu și Dinu Giurescu, apărută spre sfîrșitul epocii de relativă liberalizare, în 1971, autorii revenind la titlul tradițional de *Istoria românilor*.

Dar pentru epoca modernă și mai ales contemporană, C.C. Giurescu și Dinu Giurescu au fost obligați să adauge valoroasele lor lucrări aceleși poncife convenționale impuse tuturor, cu valabilitatea și durată în timp a unui afiș de spectacol, fără corespondență în istoria reală și fără credit pentru oamenii de știință din Occident.

De fapt, nici românii aflați în pragul bătrîneții sau alții mai tineri, care au trăit evenimentele din ultimele decenii nu cunosc contextul istoric în care și-au desfășurat existența, din simplul motiv că regimurile autoritare aflate la putere

între anii 1938 și 1989 (inclusiv scurtul interval 1944—1948, cînd o comisie aliată dominată de sovietici a supravegheat cultura românească), fie că nu a permis publicarea datelor informative sau interpretărilor în legătură cu această epocă, fie că au dat la iveală lucrări cu un caracter deformant. În privința memoriilor diferitelor personalități, din Apus sau Răsărit, cu informații inedite despre țara noastră, ele nu au în vedere realitățile românești, sînt unilaterale și, adesea, superficiale. Românil care au traversat deceniile tragice ale epocii contemporane simțeau nevoia unei informații corecte, obiective, a evenimentelor cunoscute îndeaproape. O întrebare gravă, legitimă este pusă în prezent atît de cei din țară, care își vîd risipite speranțele de înfăptuire a idealurilor de viață, cît și de cei care rătăcesc prin străinătăți, rupți de pămîntul unde le-au trăit strămoșii, o întrebare în fața unui tribunal imaginar: în ce împrejurări existente lor au fost nimicite, anacantizate, cum s-a ajuns la dramatica stare de lucruri din prezent? Ce s-a întimplat în realitate, dincolo de cortina de fier a conjurației tăcerii, de falsele polemici partizane, de memoriile pudrate, de uriașele mașini de propagandă hitleristă și stalinistă, care au răstălmăcit datele, au inversat evenimentele, au înlăturat din istorie adevăratele valori politice și culturale, pentru a promova o serie de principii și indivizi, după criteriul străine lumii civilizate? Și nu numai prezentul, dar întregul trecut, întreaga istorie a fost alterată de atîtea interpretări violente-partinice. Întîmplările, semnificațiile, înfăptuirile poporului român nu mai pot fi desluse după răstălmăcirile, inversările, falsificările și exagerările din ultima jumătate de secol. Dar, sigur, mistificarea trecutului, despre care se știe și s-au scris mai multe decît despre epoca contemporană, este mai redusă deși tot atît de gravă.

Iată de ce, pentru a aduce în primul rînd o corecție diferitelor interpretări autoritare care au modificat pînă la desfigurare istoria românilor, Vlad Georgescu și-a propus să relateze o versiune cît mai apropiată de adevăr, cu respectul datelor reale și cu o interpretare obiectivă, în care accentul cade, cum se și cuvenea, pe epoca cea mai puțin cunoscută și cea mai eronat interpretată: aceea contemporană. Dacă marii istorici, un Onciul, un Iorga, un Giurescu, au putut scrie despre „mileniul întunecat”, acea perioadă care leagă retragerea romanilor din Dacia de întemeierea statelor românești, în zilele noastre se poate vorbi de „deceniile întunecate”, începînd cu întemeierea „Frontului renașterii naționale” al lui Carol al II-lea și sfîrșind cu deplina dominație comunistă din prezent. A pune în lumină corectă întreaga istorie a românilor, a o despoșă de diferitele interpretări partinice, a sfărîma idolii falși și a reconsidera memoria celor care au contribuit la înfăptuirea României Mari, iată ceea ce și-a propus și a reușit să ne prezinte Vlad Georgescu.

Lucrarea lui Vlad Georgescu nu urmărește să descrie evenimentele din Antichitate pînă în prezent în succesiunea lor cronologică, nu este ceea ce se numește în prezent „o istorie evenimentială” și nici să pună în lumină personalități care au dominat prin inteligența, cruzimea sau abilitatea lor politică, epoca. Avem de-a face cu o istorie a societății românești, însumînd idealurile și înfăptuirile tuturor straturilor sociale, desfășurîndu-se pe fundalul evenimentelor importante interne și internaționale, cu un moment de apogeu, epoca dintre primul și preajma celui de-al doilea război mondial, și unul de perigeu, anii dominației staliniste, nu îndepărtat în timp de primul. Tratinînd diacronic realitățile românești, autorul nu se simte obligat să consemneze evenimentele pe scara timpului, ci trăsăturile considerate caracteristice, cu exemplificările respective, în cadrul perioadei analizate. Său-diînd sumarul, putem deduce atît principiile sale de periodizare, schema generală, precum și metoda de lucru. Constatăm astfel că Antichitatea însumează 20 de pagini, Evul Mediu 50, perioada 1716—1938, 200 de pagini, iar epoca contemporană 60 de pagini. Această disproporție între timpul scurs pînă la 1716 și de la această dată pînă în prezent, poate

ISTORIA ROMÂNILOR PÎNĂ ÎN ZILELE

fi explicată în primul rînd prin importanța pe care autorul o dă corecturilor unor răstălmăciri abuzive mai ales pentru acest interval. În al doilea rînd, trebuie să luăm în considerație că obiectivele științifice ale lui Vlad Georgescu fiind analizele structurilor sociale și economice, instituțiilor, direcțiilor de evoluție, împlinirilor și eșecurilor orînduirilor, realităților culturale, ponderea prezentărilor sale cade pe epocile modernă și contemporană, unde documentarea este mai bogată iar structurile apar mai cristalizate. Ne pare semnificativ faptul că Vlad Georgescu intitulează cu numele lor cronologic primele două perioade („Antichitatea” și „Evul demioc”), consemnînd următoarele două perioade prin trăsăturile politice și sociale caracteristice („Despotism și iluminism” pentru 1716—1831), („Renașterea” pentru 1831—1918). Titlul capitolului următor însumează două substantive contrastante în concepția autorului („România Mare”, pentru 1918—1938, titlu de apogeu și „Democrația populară”, pentru 1944—1947), urmînd „Comunismul în România”, ultimele două relevînd regimul politic dominant, absolutist și acaparator. Din însăși succesiunea acestor titluri de capitole, putem deduce o evoluție care de la sfîrșitul Evului Mediu, cunoaște cea mai feroce expresie în perioada 1918—1938, pentru a decădea în marasmul unor alcătuirii politice artificiale de la această perioadă înainte.

În legătură cu problemele generale ale

periodizării, este necesar să amintim împreună cu N. Iorga și cercetătorii recentți ca Val. A. Georgescu, Al. A. Camariano-Cioran, Vlad Georgescu consideră că perioada de despotism și iluminism” a fanariotilor se cuvine detașată de Evul Mediu, printr-o serie de trăsături negative dar și prin altele pozitive. Analizînd evoluția structurală nu a evenimentelor, el stabilește perioada următoare între 1831, anul apogeu al Regulamentului Organic, și 1918, sfîrșitul războiului mondial, apreciînd actul propriu-zis de independență în 1877 se afla inclus într-un proces încheiat cu patru decenii mai devreme. În sfîrșit, Vlad Georgescu, afirmînd drept cuvînt, că maturitatea politică și economică a țării, un lanul economic și cultural, un înalt nivel moral în concertul statelor civilizate caracterizează România Mare, 1938, cînd o serie de idealuri pentru luptasera generații întregi sînt realizate. Epoca din 1938 pînă în prezent se caracterizează prin dispariția democrației, dominarea partidelor și regimurile autoritare. Atît din sumară cît și din analiza diferentelor perioade putem deduce această concepție de „mărire și decădere” formulate de Montesquieu, gîndite în jurul ideii despre libertate și garanții instituționale — constînd mai cu seamă în separarea puterilor — sînt deosebite de un profund respect al personalităților umane și de idealul reformelor pozitive.

Funcționarii de partid marxisti

O ISTORIE ILUSTRATĂ A LITERATURII ROMÂNE CONTEMPORANE

văzută de Ion Cucu

S-AU CĂŢĂNIT
(LA MINISTERUL CULTURII)

Mircea Tomuş : secretar de stat

Anghel Dumbrăveanu :
director

Ion Ţugui : director

Cezar Baltag și Caius Dragomir dialogind despre ziua de
mîine a vieții românești.

PRIVIGHETORUL

— rubrică realizată în colaborare cu publicația „Expres Magazin” —

BILET DE INTRARE ÎN MILENIUL III

Toți poeții pe care îi publicăm acum sînt elevi. Antoniu C. Obancia (care a debutat, deja, la această rubrică) vine din Constanța, Diana Crișan e elevă în cl. a X-a la Liceul „Gh. Lazăr”, din București, Liviu Chișu și Mihai Alexandru sînt colegi la un liceu din Tîrgu Jiu, Diana Juverdeanu (pe care, de asemenea, am mai publicat-o) și Corena Furcoi sînt eleve la un liceu din Vaslui, iar Ana-Catrina Săvulescu e — după textele sale — elevă la o școală din București. Foarte proaspătă, în toate sensurile, poezia scrisă de autorii acestui grupaj poate fi un eșantion reprezentativ pentru surprinzătoarea maturitate și siguranță de sine cu care vine schimbul de poimîine al poeziei noastre. (Ion Zubașcu)

Odă

Cît de mare ești prințule
Clăpăugule
În armura ta cu
Buzunarele scoase
Pe cîmpul de luptă
Numai tu puteai fi învingătorul
Numai tu meriți să stai drept
În virful piramidei de
Măgari măcelăriți
Să dai o sărutare miresei
Pupicul tău de basme are
Farmecul vremilor de demult
Pe cînd porcii instalau
Veceuri la muște
Doar tu ești destul de... știu eu...
Destul de lunguieț
S-ajungi la Ea
Să scormoni după miez
În cepele Ei azurii

Tu ești alesul Ei,

Antoniu C. Obancia

Zorba

Dansează
dansează să-ți treacă durerea
dansează pe trupu-mi arzînd
și pe frunze
călcîiul în păr să se-ncurce rizînd
dansează lumina
ascunsă în pumn
pe firul de iarbă din ochi răsărit
dansează nu plînge pe visul strivit

Corena Furcoi

Aș fi putut fi un geniu

Da, aș fi putut să fiu un geniu
Aș fi arătat probabil altfel
Și oamenii m-ar fi privit
Ca pe un animal ciudat
Aș fi fost închisă într-o
Colivie de aur cu o mică inscripție
(să știe poporul la ce se uită)
M-ar fi agățat undeva
La vedere, poate pe Arcul de Triumf
Aș fi murit încununată de glorie
Și peste ani mulți numele meu
Ar fi fost dat unei stații de metrou
Sau unei asociații de binefacere
Oameni de seamă ar fi scris
Studii despre mine, viața mea
Strecurată cu grijă ar fi fost
Cercetată cu lupa
Ar conta foarte mult faptul că
La patru ani m-am împiedicat
Și am căzut într-o baltă
Da, aș fi putut fi un geniu
Aș fi strigat-o oamenilor pe străzi
Dar asta n-ar fi dus probabil la nimic
(spitalul 9 e plin)
Aș fi stat pe un scaun înalt incomod
Vorbînd unei săli absolut goale
Pînă cînd cineva ar fi spus :
— Ce cauți aici ? Ședința de partid
S-a terminat. Afară !
Mi-ar fi frig și aș încerca
Să mă încălzesc la flacăra
Geniul meu
Dar vă asigur că o haină de blugi
E mai călduroasă
Într-un tirziu aș muri roasă de indoială
— Sînt eu un geniu ?
— Bineînțeles ! o să-mi răspundă
Generațiile viitoare, iată acolo e
statuia ta
Pînă și copiii știu cine ai fost
Au învățat la școală despre tine...
Da, aș fi putut să fiu un geniu

Doina Crișan

Castitate

Mi-e frică să m-apropii de tine iubito
mi-e frică să-ți ating pielea cu
mîna-mi caldă
astfel zăpada ei se va topi
și lacrimile ei vor curge-n mine
Te pot atinge cu privirea doar
și cu-al meu cînt
lipindu-se de trupul tău, cuvintele
ți-l poleiesc cu aur sfînt

Liviu Chișu

Nu ești tu

Iubita mea din vis poartă numele tău
Dar nu, nu ești tu
Iubita mea din vis are chipul tău,
Trupul tău, mersul tău, mirosul tău
Dar nu, nu te neliniști, nu ești tu
Iubita mea din vis are exact surisul
tău

Poate puțin mai trist
Ea are trupul tău suplu de leoaică
Dar ea niciodată nu va fi ca o leoaică
Tu nu iubești învinșii
Pe cînd lumea ei e numai din învinșii
Învinșii propriu-zis și învinșii
învîgătorii

Cei care nu simt gustul victoriei lor
Nu știu din ce categorie fac ei parte
Dar nu are nici o importanță
Am tot căutat lumea aceasta
Am tot căutat-o pe ea și adeseori
Pentru a-i păstra vie prezența în
gîndurile mele

Te privește pe tine
Dar nu, nu ești tu !

Mihai Alexandru

Cînd în noapte

Suspînul radiatorelor mușcate
de elevi cu gînduri sinucigașe
mai cîntă la urechea destinului
refrenul cobailor albi ?
— Arpad, Arpad, Arpad —

Quetzalcoatl

Am adormit
mușcînd țărîna
și au intrat în mine
șerpii
m-a posedat pămînteste și zelește
Quetzalcoatl
Quetzalcoatl

Diana Juverdeanu

Temă la dirigienție

Nici Biblia, nici Eminescu
Nu mă vor convinge
Că prin credință poți învinge ceva.
Nici primele flori
Ce stîrnesc primăvara,
Nici crizantemele toamnei
Cerșînd disperarea,
Nu mă vor face mai bună,
Nici mai neună.
Eu mă simt mică și mare,
Un semn de întrebare
Pe care, încă, nici o propoziție nu-l are

Lună plină

O lună plină cînt toate zilele
Umple cu argint grădinile.
Trec prin dantele, jos, pe covoare,
Raze subțiri de aur moale.
Cad pe cristale zăpezi de stee,
Se țes în colțuri cuiburi de miere.

Luna e palidă, rece și grasă ;
Cerule e ca un halat de mătasă.
Pianul doarme în lemn de mahon,
Mai blind decît noaptea cu un semiton

Luna coboară pe el, fermecată,
În locul în care pisca tărăcătă
Sforăie blind, sub ploaia de raze,
Cu ochii deschîși ca două topaze.
Sînt mică, n-am iubit și sînt geloasă
Pe luna cea palidă, rece și grasă.

Ana-Catrina Săvulescu

